

Ата-аналарға кеңес беру

«Балалар арасындағы қақтығыстарды ойын арқылы шешу жолдары»

Әрбір ата-ана балалардың жанжал мәселесімен бетпе-бет келеді. Әрбір ана мен әрбір әке балалар арасындағы жанжалдарды шешудің өзіндік стратегиясын іздейді. Біреу «және мәңгілік шайқас, біз тек бейбітшілікті армандаймыз» режимінде өмір сүруге мәжбүр болады (бұл көбінесе екі немесе одан да көп баласы бар ата-аналарға қатысты), ал басқалары үшін мұндай жағдайлар сирек, бірақ өте жағымсыз оқиға болып табылады. Бірақ балалардың жанжалдарын шешудің ойын тәсілдеріне тікелей көшпес бұрын, жанжал жағдайын бақылайтын ересек адам ұстанатын мінез-құлық стиліне тоқталайық.

Ереже 1. Балалар арасындағы жанжалға әрқашан араласпау керек. Өйткені, кез келген басқа іс-әрекеттегі сияқты, сіз тек соларға қатысу арқылы дауларды шешуді үйренуге болады. Балаларыңызға осы өмірді өзгертетін тәжірибені өткізуге кедергі жасамаңыз. Дегенмен, ересектердің араласуының болмауы балалардың физикалық немесе эмоционалдық әл-ауқаты үшін елеулі проблемаларға әкелуі мүмкін жағдайлар бар. Сонымен, егер жанжалдың бірі жанжалдың екінші қатысушысынан әлдеқайда жас немесе әлсіз болса және сонымен бірге олар жұдырықпен мәселені шешуге өте жақын болса, онда сіз оларды тоқтатып, жанжалды қайтадан қалпына келтіруге тырысуыңыз керек. «ауызша» арна. Дәл осы жағдай екі жігіттің өзара әрекеттесу жағдайына да қатысты, олардың бірі дәстүр бойынша дау-дамайда жеңіліп, барлық уақытта берілуге мәжбүр болады. Бұл жағдайда дау-дамай кезінде араласпасаңыз, балалардың біреуінде ұялшақтық пайда болуы мүмкін және өз қабілеттеріне, тіпті құқықтарына сенімсіздік танытуы мүмкін.

2-ереже. Балалардың жанжалына араласқанда, кімнің дұрыс, кімнің бұрыс екені сізге түсінікті болып көрінсе де, ешқашан балалардың біреуінің позициясын қабылдамаңыз. Өйткені, өзін дұрыс ұстамайтын бала үшін бұл оңай емес. Сондықтан, ол сіздің тез шешіміңізді әділетсіздік пен бейтараптық деп қабылдайды, яғни ол сіз төреші ретінде әрекет ететін қарым-қатынасты жалғастырмайды. Қақтығыстың себептерін және оның барысын объективті түрде түсінуге тырысыңыз, әсіресе ересектер әдетте «айсбергтің» бір бөлігін ғана көреді және бұл жер үсті бөлігі әрқашан шынайы проблемаларды және балалардың қақтығысқа қосқан үлесін бағалауға мүмкіндік бермейді.

3-ереже. Белгілі бір дау-дамай жағдайын талдағанда, кімнің дұрыс, кімнің бұрыс екенін анықтап, жазалау шарасын таңдай отырып, жоғарғы судья ретінде әрекет етуге тырыспаңыз. Балаларыңызға жанжалды кім бастаса да, оқиғалардың одан әрі дамуына әрқашан екі адам жауапты деген идеяны үйретуге тырысыңыз. Сондықтан, балалардың қарым-қатынасына араласқанда, оларға қиын жағдайдан шығудың екеуіне де сәйкес келетін жолды қалай табуға

болатынын көрсетуге тырысыңыз. «Кім кінәлі?» дегенге емес, «не істеу керек?» дегенге назар аударыңыз.

4-ереже. Балаларға жанжалдан шығуға және жинақталған реніш пен ашудан арылуға көмектескенде, олардың жеке тұлға болып кетпеуіне көз жеткізіңіз. Оларды ренжіткен немесе ашуландырған нәрсе туралы сөйлескенде, олар оның физикалық немесе жеке кемшіліктерін емес, серіктесінің әрекеттері мен сөздерін дәл сипаттауы керек. Яғни, бала басқа біреудің аяғын басқанына немесе дәрекі жауап бергеніне шағымданса, бұл қолайлы, бірақ: «Иә, ол сойыл табаны бар аю!» сияқты сөздерден аулақ болуға тырысыңыз. немесе «Ол әрқашан қобалжыған және дәрекі!»

5-ереже. Егер сіз өзіңіздің екі балаңыздың арасындағы жанжалды шешуге көмектескіңіз келсе, балалар олардың біреуін жақсы көретіндігіңізді сезінбеуі үшін күш салыңыз (кім кінәлі емес немесе кім кінәлі болып шықты) көп.

Балаларыңызға, олар не істесе де, екеуін де қатты жақсы көретіндігіңізді дауыстап түсіндіріңіз, сондықтан олардың төбелесі сізді қатты қынжылтады. Жігіттердің бірін жазалау қажет деп санасаңыз да, оған бұл сіз үшін жағымсыз екенін еске түсіріңіз, сіз оны қатты жақсы көресіз және ол жазаның артықшылықтарын түсініп, жақсарайды деп үміттенесіз.

Қақтығыстарды шешуге арналған ойындар

«Әлем кілемі»

Бейбітшілік кілемін балаңызбен алдын ала жасаған дұрыс. Мұны істеу үшін сіз матаның бір бөлігін алып, оған әртүрлі үлгілерді желімдей аласыз (немесе жақсырақ, тігуге). Бейбітшілік пен келісімнің кейбір белгілерін жабыстыруға болатын дайын, үлкен шарфты пайдалану арқылы тапсырманы жеңілдетуге болады. Ересектер бұл туралы көгершін, глобус және ұқсас белгілер арқылы еске салады, бірақ балалардың басқа ассоциациялары болуы мүмкін. Оларды есепке алуға тырысыңыз. Ең бастысы, сіздің ұлыңыз немесе қызыңыз алынған туындыны ұнатады және оларда жағымды эмоциялар тудырады. Егер сіз балалардың жанжалдасып, өз мәлімдемелерінде әдептілік шекарасынан өтіп жатқанын көргенде, бұл бейбітшілік кілемін шұғыл түрде қолданыңыз. Балаларға бұл ерекше кілем екенін түсіндіріңіз. Ол жанжалдасып қалған адамдарды тыныштандыруға және татуласуға көмектеседі. Ол үшін еденге кілемше жайып, балаларды бірге отыруға шақырыңыз. Енді олар тек дос бола алады. Балалар татуласпай кілемді тастап кетуге болмайды. Жігіттер кілемде отырғанда, олар келесі ережелерді сақтауы керек: олар бір-біріне тиісе алмайды және «Тух-тиби-дух» деген сөзден басқа ештеңе айта алмайды. Бұл ретте олар қалағанынша ым-ишараға, тіпті жұдырығын бұлғауға болады. Ең бастысы, олармен екінші баланы ренжітпеу. Ескерту. Бұл ойын дұрыс ойнағанда өте тиімді. Өйткені, ойын тапсырмасын орындау барысында балалар өздерінің жағымсыз эмоцияларын, сонымен қатар оларды тудырған алушыға тікелей

білдіруге мүмкіндік алады. Сонымен қатар, олардың шынайы өмірдегі мұндай үдеріске тән ренжітетін сөздерді айтуға құқығы жоқ болғандықтан, оларда жаңа наразылықтар пайда болмайды және ашу мен ашу сезімін тудырмайды.

«Көкөністерді атау»

Бұл ойын бұрынғыдай қақтығысты шешу принципін қолданады. Бұл жерде жанжалдасушы балалар да интонациялар арқылы өз эмоцияларын білдіруге, тіпті сәл әрі қарай - бір-бірінің атын атауға құқылы болады. Бұл педагогикалық емес әдіс сізді алаңдатпасын! Өйткені, балалар сізді олардың қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін қарапайым қорлайтын сөздермен емес, күлкілі және түсініксіз естілетін ерекше сөздіктің көмегімен атайды. Осы мақсатта сіз жабық өсімдіктерге күтім жасау бойынша кез келген нұсқаулықты пайдалана аласыз. Жанжалдасып жүрген балаларға дер кезінде бір-бірден беру үшін оның екі данасы болған жөн. Сонда олардың жанжалы ауызша жекпе-жекке айналады: «Хаворция, сен жолақсың!» - «Иә, сен өзің Колеус Блюмсін!» - "Кімді білесің бе? Сен кішкентай жапырақты бағаналысың!" - «Ал сен қызыл түсті седумсың!» Көріп отырғаныңыздай, мұндай сөз тіркестері шынымен де сыртқы түрі бойынша атауға ұқсайды, бірақ олармен мақтаныш сезімін ояту қиын. Тиісінше, балалар өздерінің реніштерін интонация арқылы жеткізе алады, сонымен қатар олардың қиялында күлкілі бейнелерді тудыратын күлкілі және белгісіз сөздерді қолдана отырып, көңіл-күйлерін көтереді. Жігіттердің көңіл-күйінің түпкілікті өзгеруін байқаған кезде, оларға қызықты бірлескен кәсіпорынды немесе олардың жанжалына себеп болған мәселені шешудің сындарлы әдісін ұсыныңыз.

Педагог-психолог: Овчарова Т.В.